

15/05/2022

Ο Π. Παυλόπουλος για το εκλογικό δικαίωμα των Ελλήνων του εξωτερικού

/ [Γνώμες](#)

Προκόπης Παυλόπουλος: «Το σχέδιο νόμου της Κυβέρνησης Κώστα Καραμανλή (Απρίλιος 2009) για την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος από τους εκτός Επικρατείας Έλληνες, κατά το άρθρο 51 παρ. 4 εδ. β΄ και γ΄ του Συντάγματος»

Αθήνα, 14.5.2022

Σε παρέμβασή του, με θέμα «Το σχέδιο νόμου της Κυβέρνησης Κώστα Καραμανλή (Απρίλιος 2009) για την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος από τους εκτός Επικρατείας Έλληνες, κατά το άρθρο 51 παρ. 4 εδ. β΄ και γ΄ του Συντάγματος», στο Ειδικό Συνέδριο του «Ελληνικού Κογκρέσου Αμερικής» (“Hellenic Congress of America”) για το Δικαίωμα ψήφου των Ελλήνων του Εξωτερικού, που πραγματοποιήθηκε διαδικτυακώς στην Νέα Υόρκη, ΗΠΑ, ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας και Επίτιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Προκόπιος Παυλόπουλος επισήμανε, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

Πρόλογος

«Την 19η Φεβρουαρίου 2009 κατέθεσα, στην Βουλή των Ελλήνων, ως Υπουργός Εσωτερικών της τότε Κυβέρνησης του κ. Κώστα Καραμανλή, σχέδιο νόμου με τίτλο: «Άσκηση του εκλογικού δικαιώματος κατά τις γενικές βουλευτικές εκλογές από τους Έλληνες εκλογείς που διαμένουν στο εξωτερικό». Επρόκειτο για «εμβληματικό», εκτελεστικό του Συντάγματος, σχέδιο νόμου, όπως προκύπτει από τα εξής:

Α. Το άρθρο 108 του Συντάγματος θεσπίζει, κατ’ ουσία, πολυπρισματικό δικαίωμα των Απόδημων Ελλήνων, το οποίο διατυπώνεται πρωτίστως ως καθήκον του Κράτους να μεριμνά, καταλλήλως και εμπράκτως, υπέρ αυτών. Η ίδια διάταξη μεταξύ άλλων υποχρεώνει το Κράτος να λαμβάνει όλα τ’ αναγκαία μέτρα για την διατήρηση δεσμών του Απόδημου Ελληνισμού με την Ελλάδα, να φροντίζει για την παροχή Ελληνικής Παιδείας στους Απόδημους Έλληνες και να θέτει ως καθήκον την «κοινωνική και επαγγελματική προαγωγή των Ελλήνων που εργάζονται έξω από την επικράτεια». Στην σφυρηλάτηση ουσιαστικών δεσμών του Απόδημου Ελληνισμού με την Πατρίδα ανήκει, αναμφισβήτητα, και η ρύθμιση άσκησης του δικαιώματος ψήφου των Απόδημων Ελλήνων, κατά τις γενικές βουλευτικές εκλογές που διεξάγονται στην Ελλάδα. Οπωσδήποτε, λοιπόν, η κατά τ’ ανωτέρω πρόβλεψη του άρθρου 108 του Συντάγματος παρέχει επικουρικό έρεισμα ως προς το δικαίωμα τούτο, αφού υφίσταται εν προκειμένω ειδική συνταγματική ρύθμιση. Ειδικότερα, με την παράγραφο 4 εδάφιο β΄ και γ΄ του άρθρου 51 του Συντάγματος: «Νόμος, που ψηφίζεται με την πλειοψηφία των δύο τρίτων του όλου αριθμού των βουλευτών, μπορεί να ορίζει τα σχετικά με την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος από τους εκλογείς που βρίσκονται έξω από την Επικράτεια. Ως προς τους εκλογείς αυτούς η αρχή της ταυτόχρονης διενέργειας των εκλογών δεν κωλύει την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος με επιστολική ψήφο ή άλλο πρόσφορο μέσο, εφόσον η καταμέτρηση και η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων διενεργείται όποτε αυτό γίνεται και σε ολόκληρη την Επικράτεια»

Β. Οι θεσμικές επιταγές της προμνημονευόμενης παραγράφου 4 εδ. β' και γ' του άρθρου 51 του Συντάγματος είναι σχετικώς νέες στην Συνταγματική μας Ιστορία, γεγονός το οποίο αναδεικνύει αφενός το «έλλειμμα εκπλήρωσης χρέους» έναντι της ανεκτίμητης προσφοράς του απανταχού Απόδημου Ελληνισμού και, αφετέρου, την σημαντική υστέρηση του θεσμικού πλαισίου της Ελληνικής Έννομης Τάξης σε σχέση ιδίως με τα λοιπά Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η άσκηση, ωστόσο, του δικαιώματος ψήφου των εκτός Επικρατείας Ελλήνων έχει, μοναδικό, ιστορικό προηγούμενο τις εκλογές του 1862 για την ανάδειξη των μελών της Β' Εθνικής Συνέλευσης, και μάλιστα με πολύ πιο ευνοϊκούς για τους Απόδημους Έλληνες όρους από εκείνους, που καθιερώνουν ακόμη και οι ισχύουσες διατάξεις του ν. 4648/2019.

Ι. Οι κύριοι άξονες του σχεδίου νόμου

Κύριοι άξονες του ως άνω σχεδίου νόμου, το οποίο αρθρωνόταν σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 51 παρ. 4 εδ. β' και γ' του Συντάγματος και με το οποίο δεν εισάγονταν παρεκκλίσεις από την όλη διαδικασία άσκησης του εκλογικού δικαιώματος, σύμφωνα με την νομοθεσία για την εκλογή των Βουλευτών, ήταν οι ακόλουθοι:

Α. Το δικαίωμα ψήφου αναγνωριζόταν στους Έλληνες που διαμένουν σε οποιαδήποτε Χώρα του Εξωτερικού ή υπηρετούν σε Ελληνική Αρχή της Αλλοδαπής.

Β. Η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος συνδεόταν με την χωρική αρμοδιότητα των Ελληνικών Πρεσβευτικών και Έμμισθων Προξενικών Αρχών στο οικείο Κράτος.

Γ. Το δικαίωμα ψήφου αναγνωριζόταν σε όσους έχουν την Ελληνική Ιθαγένεια. Είναι, δηλαδή, γραμμένοι στα δημοτολόγια και, κατά συνέπεια, στους εκλογικούς καταλόγους Δήμου ή Κοινότητας του Κράτους. Ας σημειωθεί ότι τότε υφίσταντο ακόμη, κατά την κείμενη νομοθεσία, και Κοινότητες ως Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' βαθμού.

Δ. Η ψήφος συνδυαζόταν με την επιλογή Κομμάτων ή Συνασπισμών Κομμάτων, που έχουν καταρτίσει ψηφοδέλτια Επικρατείας, σύμφωνα με την νομοθεσία για την εκλογή βουλευτών. Για τον σκοπό αυτό προβλεπόταν κάθε ψηφοδέλτιο Επικρατείας να περιλαμβάνει, υποχρεωτικώς, μεταξύ των υποψηφίων του τρεις, τουλάχιστον, οι οποίοι, αποδεδειγμένα, διέμεναν στο Εξωτερικό επί μια δεκαετία πριν από την ανακήρυξή τους.

Ε. Η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος στο Εξωτερικό προϋπέθετε απλή δήλωση του ενδιαφερομένου, που απευθυνόταν στην κατά τόπο αρμόδια Ελληνική Πρεσβευτική ή Έμμισθη Προξενική Αρχή.

ΣΤ. Η σύνταξη των ειδικών εκλογικών καταλόγων, μετά την υποβολή των ανωτέρω δηλώσεων και με βάση τις εγγραφές στον γενικό εκλογικό κατάλογο, θα ολοκληρωνόταν μ' ευθύνη του Υπουργού Εσωτερικών. Και η αναθεώρηση αυτών των ειδικών εκλογικών καταλόγων θα γινόταν, όπως ίσχυε και για τους γενικούς εκλογικούς καταλόγους, ανά δίμηνο.

Ζ. Η δόμηση της διεξαγωγής της ψηφοφορίας, με υπεύθυνους τους αντιπροσώπους της Δικαστικής Εξουσίας και τα μέλη των εφορευτικών επιτροπών και με γνώμονα την αποφυγή οποιασδήποτε ταλαιπωρίας των ψηφοφόρων, καθώς και την έγκαιρη εξαγωγή των αποτελεσμάτων, επιστηριζόταν στο πλέγμα των ρυθμίσεων των ειδικών διατάξεων που αφορούν την διεξαγωγή της ψηφοφορίας για την ανάδειξη των Ελλήνων Αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθώς και των διατάξεων για την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος των ετεροδημοτών.

Η. Το Υπουργείο Εσωτερικών, μόλις θα παραλάμβανε τον πίνακα και την σχετική πράξη της Κεντρικής Εφορευτικής Επιτροπής για τα συνολικά αποτελέσματα της ψηφοφορίας των εκλογέων που ψήφισαν στην Αλλοδαπή, θα τα διαβίβαζε, αμέσως, στην Ανώτατη Εφορευτική Επιτροπή. Η Ανώτατη Εφορευτική Επιτροπή θα προσέθετε, στο τέλος των οικείων πινάκων των Πρωτοδικείων που προβλέπονται από την νομοθεσία για την εκλογή Βουλευτών, και τ' αποτελέσματα της ψηφοφορίας του Εξωτερικού, έτσι ώστε να ενσωματωθούν, τελικώς, στον γενικό οριστικό πίνακα αποτελεσμάτων των εκλογών. Με βάση τον παραπάνω γενικό οριστικό πίνακα των αποτελεσμάτων της ψηφοφορίας, η Ανώτατη Εφορευτική Επιτροπή θα έκανε την κατανομή και θα παραχωρούσε τις βουλευτικές έδρες, σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις της νομοθεσίας για την εκλογή Βουλευτών καθώς και του ν. 3231/2004.

II. Οι Θεσμικές προοπτικές για το μέλλον

Επισημαίνεται πως, με δεδομένο ότι η εφαρμογή στην πράξη των σχετικών συνταγματικών διατάξεων ως προς την ψήφο των Αποδήμων αποτελούσε ένα πρωτόγνωρο για τα εκλογικά μας δεδομένα εγχείρημα, το ως άνω σχέδιο νόμου καθιέρωνε ένα είδος μεταβατικής περιόδου αναφορικά με την ολοκλήρωση του όλου θεσμού. Μεταβατικής περιόδου, κατά την οποία θα ετίθεντο οι βάσεις για την περαιτέρω εξέλιξή του, κυρίως προς δύο κατευθύνσεις:

A. Πρώτον, προς την κατεύθυνση της διεύρυνσης της μελλοντικής καθιέρωσης δυνατότητας εκλογής εκπροσώπων των Αποδήμων ανά περιφέρεια Εξωτερικού. Αν τούτο δεν καθιερώθηκε με το εν λόγω σχέδιο νόμου οφειλόταν, κυρίως, στο ότι οι σχετικές συζητήσεις για την επίτευξη συμφωνίας επ' αυτού θα διαρκούσαν, κατ' ανάγκην, επί μακρόν. Οπότε και η όλη ρύθμιση ως προς την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 51 παρ. 4 εδ. β' και γ' του Συντάγματος θα καθυστέρουσε αναλόγως, εις βάρος του αντίστοιχου εκλογικού δικαιώματος των εκτός Επικρατείας Ελλήνων. Επιπλέον, μια πρώτη εφαρμογή του θεσμού τούτου, έστω και υπ' αυτήν την μη ολοκληρωμένη μορφή, θα μπορούσε να συμβάλλει ευεργετικώς στην μετάβαση και στο επόμενο στάδιο, ήτοι στο στάδιο της κατά τα προαναφερόμενα καθιέρωσης δυνατότητας εκλογής εκπροσώπων των Αποδήμων ανά περιφέρεια Εξωτερικού.

B. Και, δεύτερον, προς την κατεύθυνση υιοθέτησης της μεθόδου άσκησης του εκλογικού δικαιώματος από τους Απόδημους μ' επιστολική ψήφο. Και ως προς την δεύτερη αυτή κατεύθυνση υπενθυμίζεται, ότι την εποχή εκείνη δεν διασφαλιζονταν στην Ελλάδα όλες οι απαραίτητες τεχνολογικές δυνατότητες καθιέρωσης της επιστολικής ψήφου, έτσι ώστε να είναι εφικτή η πλήρης και ολοκληρωμένη εγγύηση της κατά το Σύνταγμα μυστικότητας της ψήφου. Συνακόλουθα, αν η τότε Κυβέρνηση ανέμενε να διαμορφωθούν οι κατά τα ανωτέρω αναγκαίες τεχνολογικές δυνατότητες είναι προφανές ότι, και για τον λόγο αυτόν, η καθιέρωση του εκλογικού δικαιώματος των εκτός Επικρατείας Ελλήνων επίσης θα καθυστέρουσε σημαντικά.

Επίλογος

Όπως προκύπτει από το περιεχόμενο των διατάξεων του κατά τ' ανωτέρω σχεδίου νόμου, το δικαίωμα ψήφου στους εκτός Επικρατείας Έλληνες αναγνωριζόταν σε πολύ μεγαλύτερο αριθμό τους από εκείνον, στον οποίο φθάνουν σήμερα οι ρυθμίσεις του ισχύοντος ν. 4648/2019. Και κατά τούτο ανταποκρινόταν πολύ περισσότερο στις απαιτήσεις του γράμματος και του πνεύματος των διατάξεων του άρθρου 51 παρ. 4 εδ. β' και γ' του Συντάγματος.

A. Το προμνημονευόμενο σχέδιο νόμου συζητήθηκε μεταξύ 1ης και 7ης Απριλίου 2009. Δυστυχώς, κατά την ονομαστική, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις του Συντάγματος, ψηφοφορία της 7ης Απριλίου 2009 ψηφίσθηκε μόνον από τους 159, μεταξύ των 267 ψηφισάντων, Βουλευτές -106 ψήφισαν «όχι» και 2 «παρών»- οπότε και, αφού δεν έλαβε την κατά τις διατάξεις του άρθρου 51 παρ. 4 εδ. β' του Συντάγματος πλειοψηφία των δύο τρίτων του όλου αριθμού των Βουλευτών, ουδέποτε κατέστη νόμος του Κράτους. Μια τέτοια αρνητική στάση της τότε Αντιπολίτευσης - και κατ' εξοχήν της Αξιωματικής - εμφανίζεται, και σήμερα, τόσο περισσότερο αδικαιολόγητη, όσο υπέρ του σχεδίου νόμου είχε, εν τέλει, ταχθεί και το Συμβούλιο Απόδημου Ελληνισμού, θεσμικώς προβλεπόμενο από το Σύνταγμα - άρθρο 108 παρ. 2 - όργανο επίσημης και ουσιαστικής εκπροσώπησης των εκτός Επικρατείας Ελλήνων, σε όποια Χώρα και αν αυτοί διαβιούν.

B. Λίγο αργότερα, την 8η Ιουλίου 2010, με την απόφασή του «Σιταρόπουλος κ.λπ.» η Ελλάδα καταδικάσθηκε - πρωτοφανής κόλαφος για τον μη σεβασμό των Πολιτικών Δικαιωμάτων στην Χώρα μας, άσχετα από την μεταγενέστερη μεταβολή της νομολογίας του Δικαστηρίου- από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης. Συγκεκριμένα, το κατά τ' ανωτέρω Δικαστήριο στην αρχική απόφασή του έκρινε ότι η μη ψήφιση ως τότε του εκτελεστικού του Συντάγματος νόμου ως προς την ψήφο των εκτός Επικρατείας Ελλήνων παραβίαζε τις διατάξεις του άρθρου 3 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κατά τις οποίες: *«Τα Συμβαλλόμενα Μέρη δεσμεύονται ν' οργανώσουν, σε εύλογα χρονικά διαστήματα, ελεύθερες εκλογές με μυστική ψήφο, μέσα σε συνθήκες που διασφαλίζουν την ελεύθερη έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας ως προς την εκλογή του Νομοθετικού Σώματος».*